

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

ОДБОР ЗА ОНОМАСТИКУ

ОНОМАТОЛОШКИ
ПРИЛОЗИ

IX

Примљено на I скупу Одељења језика и књижевности, од 12. јануара 1988. године,
на основу реферата академика Павла Ивића, академика Фануле Папазоглу, до-
писног члана Митра Пешикана, др Слободана Реметића, др Драга Ђушића и проф.
др Љиљане Црепајац

Уређивачки одбор

академик Павле Ивић, академик Фанула Папазоглу, дописни члан Митар Пешикан
и професор др Љиљана Црепајац

Главни уредник

ПАВЛЕ ИВИЋ

БЕОГРАД

1988

АЛЕКСАНДАР ЛОМА

МИСЛОЋИН И МЕДОЋИН

— ЛЕГЕНДА И ИСТОРИЈСКА ТОПОНОМАСТИКА —

У доњој Колубари живи једна лепа легенда, коју овде у целини преносим :

„Живео силан велможа Медођин у двору опасаном каменим зидом, с десне стране Колубаре, на најлешшем брду у околини, одакле је поглед на Мачву и Срем био величанствен. Ту и данас стоје темељи двора и града. Он је имао младу и необично лепу жену коју је волео више од свега на свету.

Кад султан Мурат крете Анадолију на Србију, на неколико недеља пред косовски бој, Медођину стиже Кнез Лазаров гласник с поруком да одмах купи војску и да похита на поље Косово, како на њега и његов крај — Колубару — не би пала клетва.

Медођин се нађе на великој муци и замисли се као никад у животу. Да иде — али шта ће са женом? Ни да је поведе, ни да је саму остави. Дуго је тако премишљао, а дани су пролазили, док најзад није смислио: узме једну велику бачву, па у њу затвори жену лепотицу са доста хране и воде. Још јој да златни разбој и доста свилене и златне пређе за ткање. Тако је у затвореној бачви живу закопа у земљу, западно од двора, испод градских зидина, баш према Колубари, па се потом с војском упути на поље Косово.

Путовао је немирно, једнако мислећи на жену и на оно што је учинио. На трећем конаку, код једног манастира у Шумадији, чује од неког калуђера да је на Косову пропало српско царство и да је на њега и његову војску пала клетва. Уплаши се да клетва не остане на њима, па похита брже-боље натраг, да бар жену спасе.

Није тржио конаке, већ је путовао без одмора, и дању и ноћу. На сат хода од двора стиже га клетва: земља се провали и ад му прогута сву војску, а он се некако из оне провалије спасе и стигне своје двору

Олмах почне копати, да откопа жену, али никако да доспе до бачве. Дан и ноћ је узалуд копао. Кад ослушне, чује како разбој ситно тка, уз песму, али на другој страни. Он похита тамо, а ткање и песма се удаље, као да бачва бежи од њега. Данима и ноћима Медођин је журио за бачвом, копао и дозивао жену, док се, најзад, није скаменио од чуда невиђена.

И данас ту стоји огроман камен, што остаде од Медођина, за који су некада, кад је Колубара била пловна, бродари везивали лађе.

По тој несрећној жени у бачви, цело се то брдо назва БАЧЕВИЦА. Место у коме је Медођин мислио како лепу жену да сачува само за себе доби име МИСЛОЋИН. Манастир у Шумадији, одакле се с војском вратио, крстише ВРАЂЕВШНИЦА, а место у суседном селу Јасенку, где се земља под клетвом провалила и прогутала војску, прозваше ПРОВАЛИЈА.

А разбој, праћен с времена на време песмом, чуо се све док шума око двора није посечена.¹

Поред записа исте легенде у зборнику М. Милојковића² може се упоредити антропогеографски опис шумадијске Колубаре од П. Ж. Петровића, где се помиње само предање о двору властелина Медођена или Медођина (а по причању других, Леке Капетана) на Бачевци у Мислођину.³

У овој легенди су на поетичан начин уједињена два приповедна мотива. Један је мотив војводе закаснела на Косово, који се у овим крајевима везује за настанак манастира Враћевшнице у Гружи и за име њена оснивача, великог челника Радича Поступовића, у народној предаји Облак-Радосава (или Облацића Рада),⁴ али се среће и другде.⁵

¹ Б. Радовановић-Ерић, *Дабина воденица — Легенде из околине Београда*, Београд 1981, стр. 16—17.

² М. Милојковић, *У џами благо — легенде из наших крајева*, Београд 1974, стр. 192—193 (од Витомира Радовановића из Обреновца).

³ П. Ж. Петровић, *Шумадиска Колубара*, СЕЗБ LIX, Насеља 31, Београд 1949, стр. 42 и 193.

⁴ Такво предање забележио сам 1978. у Горњој Колубари. У њему се китор Враћевшнице назива *Облак Радосав*, што се слаже са идентификацијом Ст. Новаковића, *Велики челник Радич или Облацић Раде*, ГлСУД I (1881) стр. 122—164, а противи мишљењу И. Руварца, изнетом у *Годишњици Николе Чупића* 20 (1900) стр. 251—252, да би Облак Радосав или Облацић Раде народне традиције био војвода Радослав Михаљевић. Уп. код Милојковића, *op. cit.* стр. 189 и Ф. Каниц, *Србија — земља и ситановништво*, Београд 1985, стр. 328 и даље. Са друге стране, Трношки летопис бележи предање о захумском војводи Радичу који се пробо мачем пошто је са војском закаснио на Косово (ГлСУД V (1853) стр. 86); та легенда везује се за Радич-Поље у Ибарском Колашину, где једна данас порушена црква важи за Радичеву задужбину, поред које је и сахрањен (*Задужбине Косова*, Призрен/Београд 1987, стр. 437).

⁵ Уп. легенде код Милојковића, *op. cit.* стр. 190 и 191.

Други је мотив златног разбоја који тка под земљом. Он је мање познат, па вреди написати неколико редака о његовој распрострањености. У селу Бродац у Семберији има вир Громижељ, за који се приповеда да је у њ упала „цура“ која је ткала на „Макивије“ (1. авг. по ст. кал.) па се и данас на тај дан чује из вира како тка.⁶ У истом крају, на граници између села Горње и Доње Слајине, стоји „громила“ по имену Градина, за коју се прича да је у њој златан разбој за којим девојка тка, а врата за улаз у ту Градину су онде, где сунце у њу упре свсје зраке на Божић.⁷ За брдо Кључаревац близу црниљевске цркве у шабачкој Тамнави Милићевић преноси предање да су у њему подруми неког Адоша, где се налазе његов златни плуг и златан разбој његове жене, само се не зна одакле су врата.⁸ За рушевину старе тврђаве над селом Крчмаром, јужно од Ваљева, забележио сам 1976. веровање да у њој има камен у којем су скривени златни разбој („натра“) и сабља: једном ће гром ударити у камен и ослободити те предмете, а наћи ће их девојчица плавих очију. За рушевине двеју тврђава под истим именом Градац у двама суседним селима, Шурицама и Цикотама у Јадру, забележена је почетком овог века прича, да у обема има „златан разбој“ и толико злата, да је „чудо што говеда у папоњцима не доносе злато“.^{8a} Коначно, у Шумадијској Колубари, где је забележено предање о Медођину и његовој жени, прича се и за брег више Катине Баре у Великим Црљенима да је у њему нека баба Ката закопала златан разбој чије се ткање и данас може чути у земљи. Записивач Петар Ж. Петровић сматра да се ради о отицању подземних вода.⁹ Доиста, како су оваква предања карактеристична за српско и босанско Посавље, повод њиховом настанку могле су дати хидрографске одлике терена; са друге стране, у неким од њих доста јасно је изражена соларно-астрална симболика у вези са сменама годишњих доба.

Сада се задржимо на ономастичком садржају легенде, која покушава да објасни неколико топонима: *Мислођин*, *Бачевица*, *Провалија*, *Враћевиница*, а предаје нам и један необичан антропоним: *Медођин* или *Медођен*.

Назив *Провалија* јасан је и не изискује посебан коментар.¹⁰ Поменимо легенду везану за поље *Провалије* код села Стубленице у ваљевској Тамнави, да је ту негде на Ускрс за време службе потонула у земљу црква са попом, ђацима и присутним народом, па се и данас

⁶ M. S. Filipović, *Prilozi etnološkom proučavanju severoistočne Bosne*, ANUBiH Grada XVI, Odjeljenje društ. nauka knj. 12, Sarajevo 1969, стр. 15.

⁷ *Id.* стр. 113.

⁸ М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд 1876, I стр. 427.

^{8a} CE36 LXXXVIII, Насеља 41, Београд 1975, стр. 196.

⁹ *Op. cit.* стр. 134 са нап. 37.

¹⁰ Петровић, *op. cit.* стр. 165 бележи поток *Провалије* у Јасенку.

на том месту о великим празницима чује подземно појање; због тога тих дана силан свет из села и околине излази на то место и моли се Богу.¹¹ Ово предање, које необично подсећа на познату бретонску легенду о потонулом граду Исусу чија се звона још каткад могу чути испод мора, мотивски је везано и са напред наведеним причама о утонулој девојци или жени која под земљом или под водом тка за разбојем (и пева).

Извођење имена манастира *Враћевиница* од глагола *враћити* се фигурира и у другим, изворнијим варијантама легенде о закашњењу Рада Облачића или Облак-Радосава на Косово.¹² Заправо су овај манастир и село крај њега, као и многи други српски манастири, понели име по речици на којој леже, левој притоци Груже, *Враћевиници*, која се заузврат по њима назива и *Враћевиничка река*.¹³ Ранији облик имена је *Враћев'шиница*.¹⁴ П. Ж. Петровић схвата га као *(од)враћена река*¹⁵, уп. хидроним *Одвраћеница*.¹⁶ Но тиме није објашњен начин образовања. *Враћев'шиница* је настало сажимањем синтагме *Враћев'ска рџка*, која подразумева топоним **Враћево*, **Враћев'ц* или сл. У основи тог топонима било би лично име **Враћ*, хипокористик са суфиксом *-јь* од *Вра-*

¹¹ Љ. Павловић, *Антироекгеографији ваљевске Тамнаве*, СЕЗБ XVIII, Насеља 8, Београд 1912, стр. 491—492.

¹² В. нап. 4.

¹³ Уп. на пример Ј. Мишковић, *Опис Рудничког округа II*, ГлСУД 41 (1875) стр. 200.

¹⁴ У Радичевој повељи светогорском Кастамониту из 1430/31. помиње се његов „манастир светаго великомученика Христова Георгиа на (реци) **Бракиевцици** (изд. Љ. Стојановић у Споменику III, Београд 1890, стр. 34). У повељи из 1429/30, којом, деспот Ђурађ Бранковић потврђује баштине Радичу Поступовићу, уписано је пет села **црџкве Бракиевштитичке**, међу њима **Бракиевштитица Горанаа** и **Долнаа**: Ст. Новаковић, *Законски споменници српских држава средњег века*, Посебна издања СКА 37, Београд 1912, стр. 335. У повељи деспота Ђурђа из 1456. стоји такође **Бракиевцицица** (Споменик III, стр. 5—6); погрешан је облик **Бракиевцицица** код Селишчева, на основу кога О. Иванова, *Меснитне имиња на областитица њо сливоити на Брегалница*, Скопје 1982, стр. 45, одбапује, уосталом исправно, Селишчевљевоу идентификацију са селом Враштитом у Македонији. Из доцнијег времена уп. Љ. Стојановић, *Ситари српски записи и најитиси I*, Београд 1902, репринт 1982, бр. 747 из 1579. **Бракиевштитица** затим II (1903 = 1983) бр 2699 из 1737. **Бракиев'штитица** итд.; 1774. пише се још из *монастира Бракевицици* (*id.* III 1903 = 1983, бр. 3402), али 1805. већ *монастир'ь Враћевинициц* (*id.* бр. 3280), уп. Милићевић, *op. cit.* 234—235, где напомиње „да се име овог манастира све до најновијег доба пише: *Бракевишиница*, *Враћевиница*, а *Враћевиница* тек од неколике десетине година” (писано 1876). За промену суфикса *-шиница* > *-иница* код хидронима уп. И. Дуриданов, *Южнославјански усјоредници в развоја на едини топонимичен модел (*-isk-ica)*, Език и литература XIX 3, Софија 1964, стр. 37—60.

¹⁵ П. Ж. Петровић, *Манастир Враћевиница*, Крагујевац 1967 стр. 5.

¹⁶ *Одвраћеница* је име леве притоке Ибра Студенице у горњем току (Милићевић, *op. cit.* II стр. 647).

џи-мир, *Враџи-слав* и сл. (< **Vorti-*), истоветно чешком *Vrac* (< **Vort-* + *-jъ*), уп. *Рађ* = пољ. *Radz* од *Радо-/Ради-слав* и сл.¹⁷ Не знам да ли име неубицираног села у турском попису Рудничке Мораве, које Аличић чита *Врађевац* или *Врађевац*,¹⁸ стоји у некој вези са именом реке, села и манастира *Враћев'шишца—Враћевшница*.¹⁹ Цео процес именовања текао је отприлике овако: из личног имена **Враћ* изведено је име места основе *Враћев-*, можда у XVI в. поменути *Враћевац*. На основу тог топонима настао је хидроним **Враћев'ска рџка*, који се на уобичајен начин упростио у *Враћев'шишца*. До прве половине XV в. име реке пренело се на село, тачније на села *Горњу Враћев'шишцу* у њенем горњем току, и *Дољну Враћев'шишцу* у доњем току. По њима је тамошња црква 1429—30. названа *Враћевшничком*, но за ознаку манастира усталио се неизмењен облик хидронима и топонима *Враћев'шишца* као *Сшуденица*, *Ресава* итд., доцније *Враћевшница*. Из топонимизираниог хидронима коначно је изведен нови, описан назив реке *Враћевшничка река*. Ако је и нама допуштено да направимо једну паретимолошку играрију, име *Враћевшница* је заиста добар пример за низ п о в р а т н и х преименовања.

Извођење имена брда *Бачевица* од речи *бачва* у легенди само је народна етимологија. И сазвучност са *бач* „старешина бачије“, придев *бачев* случајна је. П. Ж. Петровић пише: „Називи Горње и Доња Бачевица у Мислођину не односе се на сточарско „бачијање“ на тим местима, јер те врсте сточарења нисмо могли да утврдимо у нашој области, него су на тим местима биле „бачевине“, тј. прелази преко Колубаре.“²⁰ Термин кси Петровић помиње изведен је од *бач* < тур. *baç* „баждарица“, стара дајбина која је узимана по кланцима.²¹ Ако се ова претпоставка и може у први мах учинити са појмовне стране примамљива, јер се код Горње и Доње Бачевике доиста бродила Колубара, подаци раних турских пописа упућују нас да том имену тражимо друго порекло. Наиме, 1528. и 1560. забележено је у Београдској нахији засебно село *Бачевица* (*Baçeviça*, *Vaçeviça*, *Vakeviça*), различито од суседног

¹⁷ В. Ј. Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praha 1964, стр. 130. Уп. име брда *Враћевшница* у Билећким Рудинама (СЕЗБ V, Насеља 2, Београд 1903, стр. 802).

¹⁸ *Турски каталогски пописи неких подручја западне Србије — XV и XVI век*, приредио А. С. Аличић, I—III Чачак 1984—1985, I стр. 422 са нап. 120, уп. II стр. 337.

¹⁹ Занимљиво је да се лева притока Груже *Враћевшница* = *Враћевшничка Река* звала још и *Враћевчка Река* (Милићевић, *op. cit.* I стр. 227).

²⁰ *Шумадијска Колубара* стр. 96, нап. 16.

²¹ *Речник САНУ* 1, стр. 347.

Мислостина = Мислођина.²² Мало је вероватно да је седам година након пада Београда и овог дела Србије под Турке, већ 1528, ту постојао турски топографски назив *baç* у пословењеном облику *Бачевица*, а још мање да се он за тако кратко време пренео са самог места наплаћивања баждарине на једно насеље. Треба узети да је име села *Бачевица* изведено од сличног имена **Vъdъсь* као *Бачићи* у Топлици од *Бѣдчики* (1228—9)²³, или *Бачина* у Левчу од *Бѣдчинне* (1411).²⁴ **Vъd-ъсь* је хипокористична творба на *-ъсь* од сложеног имена као стчеш. *Vdihost*, *Bed(i)host*, пољ. *Bedgost*, где је први део **Vъdi-* од **vъděti*.²⁵ *Бачевица* се може схватити као поименичење на *-ica* присвојног придева **Vъdъ-џева* уз који се подразумевао неки топографски апелатив женскога рода. Но ако претпоставимо да је првобитни објекат имена било управо село, означено речју **vъь* f., вероватније је да смо у атрибутеном делу имали старије придевско образовање на *-ja*: **Vъdъца vъь*, што је доцније могло бити преобличено у *Бачевица* отприлике као *Глуха vъь* у *Глухавица*.²⁶

Захваљујући поменутиим турским пописима, око порекла топонима *Мислођин* нема недоумице. Они га доследно бележе у облику *Мислођинн* (*Mislotin*).²⁷ У том ранијем облику то је јасно слоњенско назвање, присвојни придев на *-inъ* од личног имена **Myslota*: **Myslotinъ*. Стрп. топоним *Мислођинн* подударра се са чешким именом села *Myslotin*, но старији записи чешког топонима указују да је његов ранији облик био *Mysetin*, како се зову још два села у Чешкој.²⁸ Свеједно Свобода као старочешко лично име, поред *Myzlata* < **Myzleta* (ово прасловенско име је и у основи полапског топонима *Mislincino*) има и реконструи-

²² X. Шабановић, *Турски извори за историју Београда*, књ. 1, св. 1 — *Каишарски војисци Београда и околине 1476—1566*, Београд 1964, стр. 63 са нап. 71; стр. 221, 355, 516. *Бачевица* је данас, поред брда, назив и крају Мислођина (Петровић, *Шумад. Колуб.* стр. 192).

²³ Уп. S. Rospond, *Południowo-słowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem *-itj*, Kraków 1937, стр. 21, где у основи овог топонима претпоставља лично име **Vъd-ъč(ъ)*, што ми изгледа мање вероватно.

²⁴ В. М. Динић, *Српске земље у средњем веку*, Београд 1978, стр. 58.

²⁵ В. Svoboda, *op. cit.* стр. 94.

²⁶ Средњовековно село и рудник у Рашкој: в. Динић, *op. cit.* стр. 81, 160.

²⁷ Шабановић, *op. cit.* стр. 60 са нап. 63 (1528. г.), 150 (1528/30), 192 (1536), 512 (1560). Археолошки је у Мислођину потврђено римско насеље (*Обреновац и околна*, Београд 1963, стр. 42), словенско насеље IX—XII века (*id.* стр. 49) и мађарско насеље (*id.* стр. 56). Уз ово село турски пописи бележе манастир Св. Христофора (Шабановић, *op. cit.* стр. 436). Идентификује се са остацима триконхосне цркве крај села, подигнуте вероватно у XV веку, можда на месту старије грађевине (Б. Вујовић, *Црквени споменици на подручју града Београда*, Завод за заштиту споменика културе града Београда — Саспштења св. 15, Београд 1973, стр. 194—195). Предање из прошлога века каже да је тај манастир подигао краљ Драгутин на месту старе „римске“ цркве (*Обреновац и околна* стр. 52—53).

²⁸ A. Profous, *Místní jména v Čechách III*, Praha 1951, стр. 164.

сано **Myslota*.²⁹ Имена **Mysl-ota*, **Mysl-eta* су хипокористици од сложених слов. антропонима са елементом *mysl-* као *L'ubo-myslъ*, *Mysli-mirъ*³⁰, уп. код нас **Žito-myslъ* у топониму *Жито-мислић* у Херцеговини, **Myslavъ* у топониму *Мисловоље*, хаплоглијом од **Миславово њоље*, у Ибру.³¹ Настанак назива *Мисловоље* народ објашњава сличном легендом као *Мислоћин*.³² Облик са -ћ- место -и- *Мислоћин* јавља се још 1737. у аустријском списку коморских села београдског дистрикта: *Mislogin*,³³ затим у харачким тефтерима из 1818.³⁴ Прелазом *Мислоћин*—*Мислоћин* топоним се изједначио са једним од облика турског назива за биљку босиљак *мислоћин* (-ин), *мислоћен*³⁵, поред *меслићен*, *феслићан*, *васлећен* итд., све од тур. *fesleken*.³⁶ Рекло би се да је стари облик *Мислоћин* у турско доба једноставно обрнут народном етимологијом према називу омиљеног цвећа у *Мислоћин*. Слично се за име села под Цером *Трбосиле* може претпоставити да је изокренуто у слично значење од ранијег облика **Трбосиле*, коме би у основи било сл. лично име **Terbo-silъ*.^{36a} Но народ, судећи по наведеној легенди, данас не осећа у *Мислоћин* наведени турски назив за босиљак, већ сл. глагол *мислићи*, чији корен и јесте у основи топонима. Поврх тога, не треба изгубити из вида истоветност преобличеног завршетка топонима *Мислоћин* са завршетком нејасног имена мислоћинског војводе у легенди *Медоћин*, које се не да објаснити турским фитонимом.

²⁹ Svoboda, *op. cit.* стр. 164, 165.

³⁰ *Id.* стр. 81.

³¹ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I—IV, Zagreb 1971—1974, II стр. 431. *Myslavъ* је пре од **Myslslavъ* (тако Svoboda l.c.), него од **Mysl-slavъ* (тако Skok l.c.), јер је прасл. **myslъ* i-основа. Уп. *Мислово*, село у Босни у бившем сарајевском округу (*Rječnik JAZU* s.v.)

³² „Кад је Краљевић Марко пошао на Косово, задржао се овде три дана размишљајући да ли да иде или не. Отуда је дошло име засеку Мислопоље” (СЕЗБ VI, Насеља 3, Београд 1905, стр. 645).

³³ J. Langer, *Serbien unter der kaiserlichen Regierung*, Mittheilungen des k.k. Kriegsarchivs, N. F. Bd. III, Wien 1889, стр. 246. Село *Muslien* код Авале на von Obschelwiz-овој карти из 1718. у прилогу наведене књиге није погрешно убележен Мислоћин, како је то мислио P. T. Николић (СЕЗБ V, Насеља 2, Београд 1903, стр. 948), већ заселак Рипње *Муселини* (Д. Пантелић у Споменик САН 96, Београд 1948, стр. 35 са нап. 321 на стр. 40).

³⁴ Вук, Даница за 1827, стр. 59.

³⁵ Речник САНУ 12, стр. 637.

³⁶ Skok, *op. cit.* I стр. 116.

^{36a} У турским пописима XVI—XVII в. А. Ханџић и О. Зиројевић читају *Трбосиле* (*Шабач у прошлости* I, Шабач 1970, стр. 186—7, 275, 279). Код Руда има данас Г. и Д. *Трбосиле* (топографска карта, секција Винеград 4; *Именик насељених месџа у СФРЈ*, Београд 1985). Његово име у турском попису из 1475/77. Аличић чита два пута *Trebosilje* и једном *Trbosilje* (*Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovina*, prigr. A. S. Aličić, Monumenta Turcica II 3, Sarajevo 1985, стр. 15, 234 и 560).

Медођин/Медођен не спада у позната лична имена. Могло би се узети да је измишљено према *Мислођин*, али не види се чиме би избор основе *мед-* био у приповедном контексту мотивисан. Са друге стране, завршетак *-ин/-ен* поклапа се са мађарским локативним суфиксом *-en* који се у нашим облицима мађарских топонима рефлектује завршним *-ин*: *Куведсдин*: мађ. *kövesd* „каменито место“, *Варадин*: мађ. *várad* „градић“, *Сегедин*: мађ. *Szeged*.³⁷ Српско Посавље било је дуго под Угрима, па из тог доба имамо и записе као *castrum Debrechen* 1392 = Дебрц на Сави, са постповираним локативним *-en* које је латински писар осетио као саставни део топонима.³⁸ Ако претпоставимо да се у имену легендарног властелина Медођина или Медођена чува средњовековни топоним из доба угарске владавине и анализирамо га *Медођ-ен* (или *-ин*), увиђамо да је тај топоним највероватније гласио **Медвође* < **Медъ-водъје* „предео између вода“. Уп. с једне стране *Медводе*, микротопоним код села Јашкова близу Карловца³⁹, и *Медводе* на Сави више Љубљане, а с друге стране у доњем Подрињу *Међуеђе* од *Међувође*.⁴⁰ Занимљиво је евентуално присуство префикса *мед-* у овом имену, јер је он карактеристичан за говоре Војводине, Славоније, хрватско-кајкавског подручја и за словеначки језик, насупротив облику **медјо-* у другим српско-хрватским говорима (шток. *међу*, чак. *ме(ј)у* итд.) и у осталим словенским језицима. Иван Поповић у овом *мед* види прасловенски дијалектизам **медъ*⁴¹, док би по Скоку то био секундаран облик од *ме-ђ(у)*.⁴² Топоним **Медвође* најпре се могао односити на предео с леве стране Колубаре према ушћу наспрам брду Бачевци на десној обали, где предање лоцира Медођиново двор. Наиме, ту се један простран, дуг појас земљишта некад налазио између Саве на северу, Колубаре на истоку и Тамнаве на југу и западу у време када се Тамнава једним краком уливала у Колубару у Лисом Пољу узводно од Мислођина, а другим краком текла паралелно Колубари и уливала се у Саву узводно од ушћа Колубаре, ниже Забржја (с тим што се још један крак одвајао у Колубару испод Обреновца).⁴³ То „међувође“ = **Медвође* доста

³⁷ Скок, *op. cit.* 721.

³⁸ Динић, *op. cit.* стр. 47. Глас *-е-* у *Дебри* од *ь* (стрп. *Дьбрьсь*) такође се објашњава мађарским посредством, в. мој рад у Зборнику VI југословенске ономастичке конференције, Београд 1987, стр. 157 са нап. 22 на стр. 157—158.

³⁹ *Rječnik JAZU* 6 s.v.

⁴⁰ D. Vujičić, *Hidronimi (imena voda) u lijevom slivu Drine*, ANUBiH Djela knj. LVIII, Odj. društ. nauka knj. 33, Sarajevo 1982, стр. 185. Уп. слов. *Medgorje* између Крке и Драве у Аустрији, према сх. *Међугорје*.

⁴¹ I. Popović, *Geschichte der serbokroatischen Sprache*, Wiesbaden 1960, стр. 133—134; микротопоним у Војводини *Медбара* он доводи у везу са античким *Metu-barris (-barbis?)* у Плинија (*id.* стр. 65, 69, 135, 172).

⁴² Скок II стр. 399.

⁴³ Љ. Павловић, *Тамнава*, стр. 403.

је добро приказано на фон Епшелвицовой карти из 1718.⁴⁴ Старо корито Тамнава је доцније напустила, те је оно обрасло шумом и зарасло у траву, пунећи се водом само кад Сава надође.⁴⁵ Тако је и назив *Медвође изгубио своју мотивацију, премда срасли мађ. суфикс локатива *-en* > *-ин* сведочи да још много пре тога његово значење није више било прозирно народу. Ипак се очувало у измењеној функцији, као име легендарног властелина тих крајева. Упоредо постојање топонима *Мед(в)ођин и Мислођин као назива за симетричне локалитете, један наспрам другог на две обале Колубаре, свакако је утицало на преоблику завршетка *-џин* > *-ђин* у Мислођин, којој је, с друге стране, вукла сазвучност са називом цвета мислођин.

Ово легендом потстакнуто топономастичко истраживање изнело нам је пред очи три старосрпска топонима из северозападне Србије: Мислођин < *Myslotinъ, *Б'дча в'с < *Въдъса въсь и *Мед'вође < *Медъ-водъје, и један из горњег слива Груже под Рудником: Враћев'ц. Као и код многих других старинских словенских назвања у нашој топонимији, и облик ова четири имена данас је изокренут према народној етимологији или прикривен секундарним деривацијама, што само још једном очитује истину, да топонимијски супстрат не чине само дословенска имена, већ и топоними најранијих словенских слојева.

Д о п у н с к а н а п о м е н а уз поједина имена:

БАЧЕВИЦА (стр. 169—170): чеш. топоними *Bačov*, *Bačice*, *Bačkov*, *Bačkovice* указују да треба рачунати и са сл. антропонимском основом *Bak-, Bač- (в. Proffous I 23, Hosák—Šrámek с 51). Остаје дилема да ли је основно *-a-* у *Бачевица* старо словенско, или српскохрватска замена за њ.

МЕДОЉИН (стр. 171—173): ул. микротопоним *Medvoga* у селу Osztópán у Шомодској области у Мађарској, који је J. Stanislav, Slovanský juh v stredoveku, Turčiansky Sv. Martin 1948, I 56 и 234, II 337 приписује Србима, који су тамо живели у XVIII веку.

⁴⁴ Langer, *op. cit.* у прилогу

⁴⁵ Павловић l.c.

Aleksandar Loma

MISLOĐIN UND MEDOĐIN

— Legende und historische Ortsnamenkunde —

Zusammenfassung

Im vorliegenden Aufsatz wird eine volksetymologisierende Legende aus serbischem Save-gebiet betrachtet. Dem Ortsnamen *Bačevica* liegt vielleicht ein ursprüngliches **Bъdъča vьsь* „Dorf des *Bъdъsь*“ zugrunde. Der Name eines mittelalterlichen Klosters *Vračevšnica*, früher *Vračevštica*, läßt sich aus einem Ortsnamen *Vračevc*, und dieser aus dem Personennamen **Vrač* (= tschech. *Vrac* < **Vort-jь*) ableiten. Im Namen des legendären Edelmanns *Medođin* ist eine altertümliche slav. Benennung **medъvodъje* „von den Wassern umschlossene Gebiet“ mit der ungarischen Lokativendung *-in* zu erkennen; ein solches Gebiet lag in der Nähe, zwischen den Flüssen Tamnava, Kolubara und Save. Nach **Med(v)ođin* wurde der Namen des Dorfes jenseits des Flusses Kolubara *Mislotin* (aus PN *Myslota*) in *Mislođin* umgeformt, was ein weiteres Beispiel für die Auslautsgleichungen in Namenpaaren darstellt.